

С.І.Шеремет, завідувачка науково-методичною лабораторією проблем виховання кафедри суспільно-гуманітарної освіти Одеського обласного інституту удосконалення вчителів

Окремі аспекти організації виховного процесу в навчальних закладах Одеської області

Сучасний стан розвитку українського суспільства визначається значними змінами в парадигмі освіти. Акцент на нові цілі та цінності вимагають переосмислення змісту, форм і методів виховання дітей та учнівської молоді. Країна сьогодні як ніколи потребує молодих людей, здатних до саморозвитку, творчого самоствановлення, самовідданого служіння державі та суспільству.

Акцентуємо увагу на те, що в Україні забезпечено правове регулювання питань функціонування системи освіти та виховання в Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 роки, Концепції національно-патріотичного виховання, Основних орієнтирах виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів та ряду інших нормативно-правових документів.

Враховуючи зміни, які відбуваються в світі, сучасні виклики та протиріччя в освіті важливим є сприйняття Концепції «Нова українська школа» та здійснення підготовки до впровадження її стратегічних ідей в освітній простір навчальних закладів області.

Доречним є зазначити, що **«Метою повної загальної середньої освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності»** (Проект Закону України “Про освіту” №3491-д від 04.04.2016).

Так як нова українська школа базуватиметься на засадах **особистісно-орієнтованої моделі освіти**, при побудові виховної системи закладу доречно у поточному навчальному році акцентувати увагу на здібності, потреби та інтереси кожної дитини, неупереджене та справедливе ставлення до кожного учня. Варто за основу діяльності взяти слова *президента Національної академії педагогічних наук В.Крем'я*: «Є необхідність якомога більше наблизити навчання і виховання кожної дитини до її сутності, конкретних здібностей, майбутньої життєвої траєкторії людини...».

Виховна робота, виховна діяльність, процес виховання у навчальному закладі є об'ємними поняттями і можуть бути різноспрямованими,

творчо-структурованими, які не завжди передбачають отримання швидкого результату, але потребують систематичності.

Головне – це створення ефективного виховного середовища для усіх учасників навчально-виховного процесу та допомога дитині у творенні індивідуальної освітньої траєкторії розвитку. Важливо, щоб при формуванні виховного середовища приймали участь колектив школи, батьківська громада та громадськість села (селища). У закладах має панувати атмосфера довіри, доброзичливості, взаємодопомоги і взаємної підтримки при виникненні труднощів у навчанні та повсякденному житті.

Варто акцентувати увагу педагогічної громадськості на **розбудову демократичного навчально-виховного середовища та демократичного врядування** у школі, адже безпечний і комфортний клімат у школі дає змогу побудувати рівноправні й відповідальні стосунки і сприяти розвитку демократичних компетентностей не лише учнів, але й учителів, батьків та представників громади. Усвідомлення важливості власної ролі в усіх шкільних процесах дозволяє підвищити мотивацію учнів та покращує ефективність навчання й виховання, сприяє соціальній згуртованості суб'єктів освітнього простору, міжкультурному діалогу та визнанню цінності різноманітності й рівності.

Розвиток демократичного середовища та демократизації врядування у школах може відбуватися тільки виходячи з відповідних ціннісних засад.

Пропонуємо у школах:

- практикувати взаємини між вчителями та учнями, адміністрацією, вчителями й батьками на основі поваги до прав людини;
- будувати всі шкільні процеси на основі діалогу та поваги;
- практикувати саморефлексію як усталений елемент діяльності школи;
- забезпечити прозору й добре налагоджену комунікацію, зокрема відкрито обговорювати наявні проблеми та виклики;
- виробляти спільне бачення і планування розвитку школи різними суб'єктами шкільного життя на підставі спільних цінностей;
- переходити від управління до співуправління навчальним закладом за участі усіх суб'єктів шкільного життя, створювати дієве самоврядування;
- дотримуватися виборного принципу при формуванні органів шкільного самоврядування;
- максимально реалізовувати право школи на організаційну автономію;
- створювати різноманітні можливості для реалізації свободи слова в школі (через Інтернет-сторінку школи, соціальні мережі, шкільні ЗМІ тощо);
- сприяти усвідомленій та поінформованій участі в житті школи учнів, а також батьків, учителів та інших зацікавлених суб'єктів;

- будувати «відкриту школу», яка здатна формувати свій освітній потенціал у співпраці з батьками та громадою;
- сповідувати «дитиноцентризм», або ж школа для дітей: права і потреби дитини визначають школу;
- подавати особистий приклад – вчителі, адміністрація школи, батьки й учні мають поводитися відповідно до принципів демократії та поваги до прав людини.

Демократичне врядування у школі – одна з обов’язкових передумов для формування культури демократії та розвитку громадянських компетентностей учнів.

Для ефективного розвитку демократичного врядування у школі потрібно:

- мотивувати адміністрацію, колектив, учнів та батьків демократизувати процеси у школі й активно брати участь у них;
- дотримуватися усталених процедур, але з одночасною можливістю вносити зміни після апробації нових правил та процедур;
- практикувати різні способи обговорення, голосування, прийняття рішень тощо, не боятися помилятися й давати простір для виправлення помилкового чи не зовсім вдалого рішення;
- обговорювати, що таке демократія та як вона має реалізовуватися у шкільному житті;
- створювати можливість брати відповідальність на себе й втілювати власні рішення для всіх суб’єктів шкільного життя і бачити їх результат;
- запроваджувати демократичні процедури на всіх рівнях (в учнівському самоврядуванні, у батьківському комітеті тощо);
- дотримуватися принципу, що всі голоси рівні: голос учителя = голосу учня = голосу батьків;
- делегувати повноваження учням та батькам із окремих питань і в тому об’ємі, які школа вирішить обрати;
- практикувати ситуативне лідерство для всіх суб’єктів шкільного життя (кожен у тій чи іншій ситуації може бути лідером);
- збирати, аналізувати й враховувати зворотній зв’язок від усіх суб’єктів навчального процесу;
- практикувати командоутворення, як серед вчительського колективу та адміністрації, так і серед учнів та батьків;
- заохочувати учнівські ініціативи та створювати вільний (доступний, безпечний) простір для їхньої реалізації;
- допомагати дітям порадою, моральною підтримкою чи схваленням, але не робити за них нічого того, що вони можуть зробити самі;

- забезпечувати функціонування шкільної служби медіації (учень-учень, вчитель-вчитель) та інші форми вирішення конфліктів.

У навчальних закладах області є певний досвід залучення учнів до активної діяльності в рамках роботи шкільного учнівського самоврядування. З їх ініціативи на рівні навчальних закладів, районів (міст) учнівська молодь залучається до Благодійних акцій, волонтерського руху, ярмарків, виступів, концертів, соціальних та культурологічних проектів, тренінгів, конкурсів тощо.

Школярі Одещини є активними учасниками обласних етапів Всеукраїнських конкурсів, проектів, акцій, а саме:

- Всеукраїнський освітній проект «Відкривай Україну»;
- Освітній проект «Мрій і Дій»;
- Всеукраїнський конкурс благодійних проектів «Добро починається з тебе»;
- Всеукраїнська соціально-екологічна акція «Зробимо Україну чистою разом!»;
- Всеукраїнський конкурс «Моральний вчинок»;
- Всеукраїнський конкурс есе «Я – європеєць».

На виконання Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини», за рішенням Всеукраїнського збору лідерів учнівського самоврядування та Всеукраїнської Ради старшокласників «Дитячі соціальні ініціативи – будуємо нову країну» члени учнівського самоврядування Одещини в поточному навчальному році реалізовували такі проекти:

- Проект «Схід і Захід разом!» (в рамках проекту «Рух лідерів +»);
- Всеукраїнська естафета учнівської молоді «Прапор доброчинності»;
- Всеукраїнська екологічна ініціатива «Зробимо Україну чистою»;
- Проект «Україна від А до Я» (розфарбування парканів, стін, будинків);
- Проекти патріотичного спрямування;
- Проекти щодо підтримки дітей з особливими потребами «Подаруй дитині радість»;
- «Книга досвіду учнівського самоврядування».

Результати діяльності учнівського самоврядування навчальних закладів області за даними проектами постійно висвітлювались на сайті кафедри суспільно-гуманітарної освіти. Про проведену роботу в цьому напрямку лідери учнівського самоврядування області представляли Одещину на Всеукраїнському зборі лідерів (м. Черкаси, травень, 2017р.).

Радимо у 2017/2018 навчальному році продовжити роботу за даними проектами та сприяти обміну напрацювань в рамках міста, села, громади, області.

Варто акцентувати увагу на одну із дев'яти ключових компонентів Нової української школи – **наскрізний процес виховання, який формус цінності.**

Рекомендуємо вибудувати виховний процес навчального закладу як невід'ємну складову всього освітнього процесу, в основі якого – формування загальнолюдських цінностей: морально-етичні (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей), соціально-політичні (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність).

Дізнатися більше про розвиток цінностей можна зі статті *С. В. Волошина* «Розвиток національних і загальнолюдських цінностей – домінуючий фактор самореалізації особистості», (*ж. Виховна робота в школі, №11, 2015р.*).

Основним документом в сфері освітньої політики щодо формування цінностей залишається Програма «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України», в якій закладені ключові лінії: ціннісне ставлення до себе; ціннісне ставлення до сім'ї, родини, людей; ціннісне ставлення особистості до суспільства і держави; ціннісне ставлення до праці; ціннісне ставлення до природи; ціннісне ставлення до культури і мистецтва.

Ціннісна проблематика посідала і посідає чільне місце в психологічній, філософській і педагогічній науці. Варто зазначити, що структуру ціннісних орієнтацій особистості розробляли *І. Бех, М. Євтух, І. Зязюн, Л. Романюк*, а методи засвоєння цінностей учнівською молоддю продемонстровано в дослідженнях *О. Вишневського, Т. Дем'янюк, Н. Мойсенюк* та інших.

В сучасних умовах варто формувати аксіосферу учнівської молоді, яка полягає в уявній сфері, що оточує особистість, на якій розташовані її ціннісні орієнтації. Підґрунтям формування аксіосфери школярів є інтеріоризація цінностей, тобто їх засвоєння, «вростання» в особистість дитини за допомогою різних психолого-педагогічних методів (*за О. Вишневським*), такі як:

- системне виховання цінностей;
- принагідне (контекстне) навчання цінностей;
- метод переорієнтації (переведення дитини з одного виду діяльності в інший);
- метод привчання;
- метод переконання та сугестації.

Більш глибоку інформацію про формування аксіосфери школяра в контексті пріоритетів виховання можна почерпнути в статті *О.М. Лютко* «Формування аксіосфери школяра в контексті пріоритетів національного виховання», (*ж. Виховна робота в школі, № 1, 2015р.*).

Зростання соціальних вимог до навчального закладу в умовах сучасної парадигми вимагає розгляду проблем освіти з точки зору **компетентнісного підходу** викликаного загальноєвропейською й світовою тенденцією інтеграції.

Уже не одне десятиліття науковці і практики обговорюють цю проблему. Варто глибоко усвідомити, чим парадигма традиційної, знаннєвої освіти відрізняється від компетентнісного підходу до неї.

Слід акцентувати увагу на три основних компоненти такого підходу, а саме:

- знання (не знання заради знань), а знання мають буди для дитини значущі, ті, які важливі та цікаві, тоді і мотивація до навчання буде іншою;
- вміння - важливість застосування набутих знань на практиці, в різних життєвих ситуаціях;
- цінності - сприяють виробленню власної траєкторії розвитку та становлення, є основою життя молоді людини, допоможуть стати успішним.

Ще раз наголошуємо, що компетентнісний підхід в освіті визначається зміною освітньої парадигми – сукупності переконань, цінностей, технічних засобів тощо. Під компетентністю розуміємо поєднання знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, особистих якостей, що визначає здатність особи успішно проводити діяльність у нових непередбачуваних умовах.

Сучасне суспільство вимагає виховання самостійних, ініціативних, відповідальних громадян, здатних ефективно взаємодіяти у виконанні соціальних, виробничих і економічних завдань. Виконання цих завдань потребує розвитку особистісних якостей і творчих здібностей людини, умінь самостійно здобувати нові знання та розв'язувати проблеми, орієнтуватися в житті суспільства. Саме ці пріоритети лежать в основі реформування сучасної загальноосвітньої школи, **головне завдання** якої — підготувати компетентну особистість, здатну знаходити правильні рішення у конкретних навчальних, життєвих ситуаціях.

Саме тому актуальним **завданням сучасної школи** є реалізація компетентнісного підходу в навчанні, який передбачає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетенцій особистості. Тих компетенцій, яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та працевлаштування, і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя.

Нагальною потребою сучасності є розвиток соціальної компетентності і громадянських якостей учнів, вдосконалення процесу становлення особистості; відбір змісту, форм і технологій виховання підростаючого покоління. Цьому сприяє програма виховних годин **«Я. Ми. Країна» спеціального курсу «Культура добросусідства»**, спрямованого на розвиток в учнів компетентностей, які є необхідними для життя в сучасному глобалізованому, полікультурному та мультиперспективному світі. Ідея програми – допомогти школярам навчитися самим будувати своє життя, мати позитивний світогляд й активну життєву

позицію, бути в злагоді з собою і вибудовувати гармонійні відносини з навколишнім світом. З метою впровадження даної програми, з ініціативи ООІУВ в липні 2017 року проходив авторський методичний семінар - тренінг для класних керівників навчальних закладів м.м. Теплодара, Чорноморська, Лиманського, Овідіопольського районів, Красносільської об'єднаної територіальної громади, які будуть апробувати тренінгові технології програми «Я. Ми. Країна» у виховній роботі з учнями 5-9 класів.

У нашій державі, так як і в Європі та світі все більшої важливості набуває формування демократичних компетентностей, які потрібні учням для того, щоб брати участь у демократичних процесах, де навчальні заклади відіграють важливу роль. Розвиток даних компетентностей як ключових у навчально-виховному процесі можливий лише за умови комплексного поєднання зусиль усього шкільного колективу, спільного планування виховної роботи і міжпредметної взаємодії. Знання, особисті та соціальні навички, ставлення і цінності, які б дозволяли учням у майбутньому долати непорозуміння, конструктивно взаємодіяти з іншими та успішно самореалізовуватися в демократичному суспільстві, формуються як на кожному уроці, так і у позакласній та позашкільній роботі. Тому, при плануванні виховної роботи варто зосередити увагу на застосовуванні наскрізного підходу у формуванні компетентностей, використанні в педагогічній практиці активних та інтерактивних методів виховання.

Варто акцентувати увагу на реалізацію принципу партнерства у навчально-виховному процесі, а саме: заохочування участі батьків, учнів та громадських організацій у плануванні і реалізації виховної програми позакласної діяльності, побудови виховного процесу за принципом «рівний – рівному», створення можливостей для конструктивного діалогу між усіма суб'єктами навчально-виховного процесу, максимального врахування думки дітей в дозволені законодавством рамках. Важливим є створення умов для ефективної участі у виховному процесі усіх учнів класу, а не лише найбільш успішних, шляхом врахування індивідуальних особливостей і виховних потреб, а також сприяння формуванню компетентностей для демократичного громадянства – знань, навичок, ставлень та цінностей через практичну діяльність, зокрема, через реалізацію як навчальних так і виховних проєктів.

Нова українська школа виходить з того, що в центрі навчального процесу – **дитина та взаємовідносини**, які будуються на партнерстві між учителем, учнем, батьками, а також – співпраці педагогів між собою та з усіма учасниками навчально-виховного процесу. Отже, одним із ключових завдань навчального закладу є налагодження партнерських відносин між навчальним закладом та громадою, так як формування ключових компетентностей не обмежується шкільним подвір'ям. Використання школою освітнього

та виховного потенціалу громадських організацій, взаємодія з органами місцевого самоврядування, ЗМІ, бізнесом, участь у соціальних проектах сприяє поглибленню громадянської свідомості учнів, критичного розуміння світу, розвитку навичок співпраці, емпатії, відповідальності, впевненості в собі, поваги до інших.

Сам процес взаємодії з місцевою владою та громадянським суспільством – важливий елемент практичного досвіду участі в демократичному процесі як для учнів, так і для вчителів, батьків, представників громади. Відтак дуже важливо, щоб співпраця між школою та громадою опиралася на принципи демократії, рівності, поваги до прав людини, а не обмежувалася проведенням спільних заходів. У рамках взаємодії з громадськими організаціями школам необхідно формувати сталі партнерства (укладати договори про взаємовигідну співпрацю, будувати спільні плани та реалізовувати спільні громадські проекти, заходи, акції), спільно використовувати освітній потенціал та ресурси один одного, а також, реалізуючи партнерські відносини.

Школи, якщо вважатимуть за потрібне, можуть:

- проходити навчання в громадських організаціях (брати участь у тренінгах, організованих неурядовими організаціями);
- створювати власні громадські організації при школі;
- брати участь у діяльності громадських організацій (залучаючи вчителів як експертів та учнів як волонтерів);
- запрошувати волонтерів з громадських організацій для урізноманітнення виховного процесу.

Співпрацюючи з органами місцевого самоврядування школам варто брати участь у прийнятті рішень у громаді та громадському житті; інформувати громаду про потреби та успіхи школи; співпрацювати з метою вивчення того, як працює система влади (ініціювати екскурсії, дні відкритих дверей, запрошувати представників місцевої влади на зустрічі).

Учнівській молоді навчальних закладів важливо:

- брати участь у програмах органів місцевого самоврядування, конкурсах проектів, стажуваннях;
- долучатися до консультацій про планування в громаді, до прийняття рішень у громаді через молодіжні ради;
- інформувати громаду про потреби та успіхи школи;
- ініціювати шкільні звернення до міського голови чи голови об'єднаної територіальної громади;
- ініціювати спільні заходи (свята, ярмарки, благоустрій).

Почерпнути більш детальну інформацію про педагогіку партнерства можна зі статті О.О.Сесик «Педагогіка партнерства – ключовий компонент формули «Нової школи», (ж. *Виховна робота в школі №3, 2017р.*).

Ще раз повертаємося до того, щоб зробити акцент на основних аспектах моделювання наскрізного виховного процесу, спрямованого на формування системи цінностей школярів, їх особистісної життєвої позиції як громадянина і патріота своєї держави. Це має знайти своє відображення в навчальних предметах, системі позакласної й позашкільної роботи навчального закладу, адже необхідною передумовою формування та розвитку ключових компетентностей особистості є вироблення нею світоглядної позиції, в основу якої покладено цінності й ціннісні орієнтації. **Компетентний учень** – це особистість ініціативна, проявляє власну думку, критично ставиться до дійсності, поважає себе та інших, відповідальна, впевнена в собі, вміє спілкуватися в команді, розв'язувати комплексні складні проблеми, приймати рішення.

Акцентуємо увагу на те, що перед сучасним навчальним закладом стоїть важливе завдання – корегування всіх процесів розвитку, виховання та соціалізація, які покликані зробити особистість школяра конкурентоспроможним в XXI столітті.

Орієнтування має здійснюватись на випускника «Нової школи», який має бути:

- цілісною, всебічно розвиненою особистістю, здатної до критичного мислення;
- патріотом з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини;
- новатором, освіченим, відповідальним громадянином, здатний навчатися упродовж життя.

Окреслюючи окремі аспекти організації виховного процесу в навчальних закладах області варто акцентувати увагу на пріоритетних напрямках виховної діяльності у новому навчальному році.

Серед ключових актуальних питань суспільства та освітянської галузі - виховання цілісної особистості, патріота з активною громадянською позицією, базовою платформою є **національно-патріотичне виховання**. Даний напрям виховної діяльності завжди був пріоритетним та обумовлений рядом нормативно-правових документів. Варто ще раз підкреслити важливість таких державних актів як: Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки; Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді; Заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді. Враховуючи нові суспільно-політичні реалії,

актуальним залишається виховання у молодого покоління почуття патріотизму, національної свідомості, відданості загальнодержавній справі зміцнення країни, активної громадянської позиції різними формами впливу. Важливо зробити акцент на підготовку, проведення та змістове наповнення кожного заходу, а не на кількісний показник. Варто, щоб кожен навчальний заклад став для дитини осередком становлення громадянина-патріота України, готового брати на себе відповідальність, самовіддано розбудовувати країну як суверенну, незалежну, демократичну, правову, соціальну державу.

Проблема превентивності завжди була і є пріоритетною в системі психолого-педагогічних, медичних, правових установ. В Україні вона набуває найбільшої гостроти, оскільки молодь формується у складних соціокультурних умовах економічних і політичних суперечностей, невірноваженості соціальних процесів, криміногенності суспільства. Дослідження вказують на розширення структури деструктивних явищ в дитячому та молодіжному середовищі. Сучасні діти стають жертвами явищ дорослого світу. Тому, важливо акцентувати особливу увагу на пропагування превентивної освіти в школах як комплексного цілеспрямованого впливу на особистість у процесі її взаємодії із соціальними інституціями. вироблення імунітету до негативних впливів, профілактику і корекцію асоціальних проявів у поведінці дітей та молоді. Про практичний досвід роботи над даною проблематикою можна ознайомитися у статті *Л.І.Валентий «Превентивна освіта та соціальна політика», (ж. Виховна робота в школі №12, 2016р.)*.

Сучасна парадигма виховання вибудовується на соціальній активності дітей, солідарності дорослих – представників різних соціальних інституцій, їхній партнерській взаємодії й передбачає впровадження соціально-педагогічних технологій з превентивної освіти у відповідь на виклики часу. Тому в навчальних закладах важливо зробити акцент на досить важливій соціальній проблемі сучасності як торгівля людьми. Реалізуючи Державну соціальну програму протидії торгівлі людьми на період до 2020 року (постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 111), План заходів щодо запобігання торгівлі людьми на період до 2020 року (наказ МОН України від 08.04. 2016 № 405) в області проведена ефективна організаційно-методична робота щодо підготовки педагогів (класних керівників, заступників директорів з виховної роботи, соціальних педагогів, практичних психологів, педагогів-організаторів) у здійсненні профілактичної роботи у сфері протидії торгівлі людьми та впровадженні програми виховної роботи з учнями «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція». В арсеналі навчальних закладів області програми гуртків і факультативів «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» для учнів 7-11 класів, які схвалені Вченою радою Інституту проблем виховання НАПН України (*протокол № 6 від 29 травня*

2017 р.) та Міністерством освіти і науки України (протокол № 3 від 16 червня 2017 р.), автор-упорядник Петрочко Ж.В., доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту проблем виховання НАПН України.

Як висновок, варто зауважити, що неможливо досягнути результату в превентивній освіті й вихованні дитини лише зусиллями та можливостями навчального закладу. До цієї діяльності варто залучати батьків та всю місцеву громадськість.

Так як одним із пріоритетних завдань державної освітньої політики є посилення ролі сім'ї у вихованні дітей, розширення можливостей впливу родин учнів на навчально-виховний процес, забезпечення домінуючої відповідальності інституту сім'ї за освіту та виховання дітей. У нових соціокультурних умовах взаємодія школи та сім'ї має здійснюватися на основі партнерських відносин. Метою такого партнерства є інтеграція батьків у педагогічний процес шляхом створення необхідних і достатніх умов для залучення сім'ї до супроводу дитини у навчально-виховному процесі. Акцентую увагу на слова відомого педагога В. Сухомлинського «Час і батькам і вчителям глибоко усвідомити, що ні школа без сім'ї, а ні сім'я без школи не зможуть справитися з найтоншими, найактуальнішими завданнями становлення людини».

Актуальною залишається проблема **підвищення психолого-педагогічних знань самих батьків**. Сучасна дійсність є такою, що значна частина батьків стурбована рішенням проблем в економічній сфері і мало уваги приділяють вихованню та розвитку власних дітей, а інша – надто опікує своїх нащадків. У більшості – і ті й інші займаються вихованням на рівні інтуїції й потребують правильного скерування з боку педагогів щодо побудови власної – ефективної та продуктивної моделі взаємодії з дітьми. Є значною помилкою те, що багато сімей вважають, що державні організації (дитячий садок, школа, позашкільні заклади) зобов'язані безпосередньо займатися розвитком та навчанням їхніх продовжувачів роду.

І тому на часі є створення у кожній школі **програми соціального партнерства з сім'єю**, де передбачено комплекс системних заходів, які направлені на навчання бути компетентними батьками, вміти любити та розуміти власну дитину. Реалізація програми має передбачати не розрізнені акції, а скоординовані дії школи і сім'ї, основна увага яких має спрямовуватися на формування ціннісного ставлення особистості до сім'ї, родини, людей, виховання дитини як суб'єкта власного життя, спроможного будувати власну траєкторію розвитку. Ця ідея закладена в змісті Обласної комплексної програми «Сім'я і молодь Одещини» на 2016-2017 роки (рішення Одеської обласної ради від 26.05.2016 № 132 – VII).

«Ми чекаємо на зміни, а зміни чекають на нас – педагогів...» - таке твердження спонукає нас до роздумів: чи готові ми – вчителі до роботи в «Новій українській школі»? По різному кожна людина, яка сіє «добре і вічне» відповідає на дане питання. Варто акцентувати увагу на те, що «Нова школа» потребує нового вчителя, який має стати агентом змін, з сучасним баченням підходів до навчання і виховання сучасних дітей, вмінням сприймати учня нового покоління. Сьогодні важлива готовність самого педагога до перетворень, до реформувань, змін в самому собі.

На сьогоднішньому етапі вчитель став не єдиним «сосудом знань». Знання учень може почерпнути з різноманітних джерел. І у зв'язку з цим, варто говорити **про нову роль учителя** – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

Компетентнісний підхід, який визначений в орієнтирах «Нової української школи» вимагають від вчителя нових підходів та сформованих власних компетенцій, володіння сучасними методиками компетентнісного навчання й виховання. Варто акцентувати увагу на слова *Л.Гриневич, міністра освіти і науки України*, що «Нова українська школа стане можливою лише тоді, коли ми змінимо саму сутність освітнього процесу – від багаторічних розмов про компетентнісний підхід перейдемо до щоденного пошуку таких видів навчальної діяльності, які сприяли б невпинному поступові кожного учня і кожної учениці».

Компетентнісний підхід – це місток, який поєднує школу з реальним світом і тими потребами, які ставить перед людиною життя. І в побудові цього місточка важливу роль відіграє вчитель і його власні сформовані компетенції. Значна кількість науковців не один десяток років вивчають феномен професійної компетентності педагога. За результатами досліджень, **професійна компетентність це:** сукупність професійних властивостей; ступінь сформованості суспільно-практичного досвіду; професійна самоосвіта; стійка здатність до діяльності зі «знанням справи»; здатність до актуального виконання діяльності; високий рівень володіння знаннями, вміннями й навичками; реалізація потреб фахівця, як вирішення завдань професійної діяльності; особистісна характеристика; готовність особистості до здійснення професійної діяльності.

Ще раз виставляємо акцент на те, що **професійна компетентність вчителя** – інтегроване професійне й особистісне утворення, в якому внутрішні ресурси людини, її особисті якості та здібності розглядаються як джерело й критерії ефективної предметної діяльності в системі освіти. Від рівня професійної компетентності учителя залежить формування конкурентоздатності, ключових компетентностей учнів, їх спроможності увійти у світовий глобальний простір.

Реформа системи шкільної освіти в Україні – це не лише ухвалення нового закону і запровадження сучасних концепцій. Передусім йдеться про психологічну готовність педагогів працювати і у новому нормативному полі, і у новому полі суспільних очікувань. Тому важливу роль **відіграє методичний, інформаційно-комунікативний простір вчителя, який спрямований на підвищення мотивації до здобуття нових знань, освітніх та виховних практик, формування сучасного мислення, якостей інноваційної особистості.**

Радимо методичним службам сприяти створенню умов для постійного навчання, побудови індивідуальної освітньої траєкторії розвитку та формування сучасного педагога. Для цього пропонуємо кроки, які легко зробити вже сьогодні, з доступними вже тепер ресурсами і можливостями.

Для цього потрібно:

- визначити найбільш доцільну структуру методичної роботи з педагогами-вихователями, що сприятиме активізації процесу самовизначення кожного з педагогів щодо їх участі у запропонованих методичних формуваннях (методичних об'єднаннях, творчих групах, засіданнях з певної проблематики, школах педагогічної майстерності, молодого педагога, майстер-класах, творчих майстернях, семінарах, тощо);
- створити умови для підвищення кваліфікації педагогів, які сприяли мотивації педагогів на здобуття знань;
- запропонувати палітру методичних форм, які б сприяли виробленню індивідуальної траєкторії навчання та розвитку;
- акцентувати увагу педагогів на важливості системного, цілеспрямованого процесу самовдосконалення, визначення ними власної траєкторії професійного зростання, розвитку компетентностей, пов'язаних з веденням виховної діяльності.

Акцентую особливу увагу на змістовому наповненні методичних форм. Наполегливо рекомендую при проведенні засідань методичних об'єднань класних керівників відійти від доповідей, рефератів, а проводити їх в формах інтерактиву, залучаючи педагогів до активної та продуктивної діяльності. В сучасній психолого-педагогічній літературі, інтернет ресурсах є достатньо матеріалу, який рекомендовано для використання саме з даного напрямку.

Окремі з них:

<http://studentam.net.ua/content/view/2283/97/>

http://pidruchniki.com/1848071635065/pedagogika/metodichna_robota_shkoli

http://www.stavy.edukit.kiev.ua/metodichna_robota/plan_metodichnoi_roboti_na_2011-2012_nr/

<http://wiki.iteach.com.ua>

<http://studentam.net.ua/content/view/4414/85/>

<http://klasnaocinka.com.ua/uk/article/organizatsiya-metodichnoyi-roboti-z-klasnikami-keriv.html>

В умовах інтенсивного розвитку світу у всіх напрямках сучасний учень насправді має потребу в отриманні інформації щодо важливих державних подій. Саме тому, відзначення знаменних та пам'ятних дат в навчальному закладі відіграє важливу роль для виховання молодого покоління, де школярі можуть детальніше познайомитись із історичними подіями своєї країни, пригадати важливі моменти для свого народу, відновити пам'ять про значимих людей, відчувати себе більш близькими до творення історії своєї Батьківщини. Популярність та важливість таких подій підтверджується тим, що пам'ятні та знаменні дати здійснюють педагогічний та виховний вплив на молоде покоління. На сьогоднішній день вони є одним із аспектів проведення сучасних інтегрованих уроків, лекцій, конференцій, літературних вечорів, тематичних лінійок, випуск шкільних газет тощо.

Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 22 грудня 2016 року № 1807-VIII «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв» та з метою збереження національної пам'яті рекомендуємо у 2017-2018 н.р. продовжити відзначення та вшанування таких дат:

- Відомих подій в Україні:
 - 100 років з часу проведення Всеукраїнського з'їзду вільного козацтва в Чигирині;
 - 100 років з дня проголошення Української Народної Республіки III Універсалом Української Центральної Ради;
 - 100 років з дня утворення Генерального Суду Української Народної Республіки (правонаступник - Верховний Суд України);
 - 100 років з початку збройного опору Української Народної Республіки проти російської агресії;
 - 100 років з дня утворення Головної скарбниці Української Народної Республіки (тепер - Державна казначейська служба України) та Українського державного банку (тепер - Національний банк України);
 - 50 років з часу заснування Світового Конгресу Українців (1967);
 - 100 років з дня прийняття IV Універсалу Українською Центральною Радою;
 - 100 років бою під Крутами;
 - 310 років з часу, коли відбулась Батуринська трагедія (1708 рік);
 - 150-річчя з дня заснування української культурно-освітньої громадської організації “Просвіта”;
 - 100 років з дня заснування Національної академії наук України.
- Видатних особистостей:

- 85 років з дня народження Анатолія Солов'яненка (1932-1999), співака, громадського діяча, Героя України, народного артиста України;
- 110 років з дня народження Петра Григоренка (1907-1987), генерал-майора, правозахисника, політв'язня радянського режиму, члена Української гелісінської групи;
- 150 років з дня народження Миколи Біляшівського (1867-1926), етнографа, археолога, музейника, громадського діяча;
- 160 років з дня народження Дмитра Багалія (1857-1932), історика і громадського діяча;
- 140 років з дня народження Дмитра Антоновича (1877-1945), історика, мистецтвознавця, громадського діяча;
- 300 років з дня народження Григорія (Георгія) Кониського (1717-1795), філософа, письменника, церковного діяча;
- 100 років з дня народження Михайла Івасюка (1917-1995), письменника, літературознавця, фольклориста, педагога, громадського діяча;
- 140 років з дня народження Степана Рудницького (1877-1937), вченого, основоположника української географічної науки;
- 140 років з дня народження Миколи Леонтовича (1877-1921), композитора, збирача музичного фольклору;
- 125 років з дня народження Миколи Куліша (1892-1937), письменника, драматурга;
- 80 років з дня народження В'ячеслава Чорновола (1937-1999), державного, громадського, політичного діяча, журналіста, народного депутата України першого - третього скликань, одного з лідерів українського правозахисного руху, багаторічного лідера Народного Руху України, Героя України;
- 80 років з дня народження Володимира Висоцького, актора, письменника та талановитого барда;
- 150 років з дня народження М.Ф. Чернявського, українського письменника;
- 100 років з дня народження О.Г. Гончара, який відіграв неймовірно велику роль для української літератури двадцятого століття;
- 105 років з дня смерті Лесі Українки, талановитої української поетеси.

З ініціативи Українського інституту національної пам'яті пропонуємо продовжити вважати 2017 рік роком Державності та роком Української революції 1917-1921 років, щоб згадати ключові дати державотворення:

- 22 січня 1918 року - проголошення незалежності Української Народної Республіки;
- 15 березня 1939 року - проголошення незалежності Карпатської України;
- 30 червня 1941 року - проголошення Акту відновлення української державності;

- 16 липня 1990 року - ухвалення Декларації про державний суверенітет України;
- 1 листопада 1918 року - день "Листопадового чину", повстання у Львові, в результаті якого постала Західноукраїнська Народна Республіка;
- 24 серпня 1991 року - проголошення Акту незалежності України;
- 1 грудня 1991 року - Всеукраїнський референдум на підтвердження Акту незалежності України від 24 серпня 1991 року.

Зазначаємо, що 2017-2018 навчальний рік будуть роками української мови у Німеччині та німецької мови в Україні.

Акцентуємо увагу на пам'ятні дати сучасної України:

- 18 лютого - річниця завершення битви за Дебальцеве (2015);
- 20 лютого - День Героїв Небесної Сотні;
- 22 лютого - річниця з дня перемоги Революції Гідності (2014);
- 14 квітня - річниця з початку АТО (2014);

Більш детальну інформацію можна отримати на сайтах:

- <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1807-19>
- <http://www.dilovamova.com/index.php?page=142&calendar=memory&year=2018>
- <http://poradu24.com/dim/novy-rik/znamenni-i-pamyatni-dati-2018-roku.html>
- <http://poradu24.com/dim/novy-rik/znamenni-dati-2018-roku-kalendar-pamyatni-yuvile%D1%97.html>